

ВБ 3.1 Крафтові технології

Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Вибіркова
Курс та семестр вивчення	Курс 2, семестр: 3
Обсяг	4 кр. ЄКТС / 120 годин
Розподіл за видами занять	Лекції: 20 год., Семінарські: 20 год., Самостійна робота: 80 год.,
Форма семестрового контролю	Залік
Викладач	Петровська Ірина Олегівна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри публічного управління, туризму та готельно-ресторанної справи petrovska.iryana@tnu.edu.ua
Кафедра	Публічного управління, туризму та готельно-ресторанної справи e-mail: kaf_igsr@tnu.edu.ua

Мета дисципліни

Набуття студентами комплексних знань про сучасні тенденції у виробництві крафтових продуктів, особливості їхнього маркетингу та управління.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

Має знати:

- сутність крафтового виробництва, його види;
- місце і роль крафтового виробництва на вітчизняному ринку;
- особливості організації різновидів крафтового виробництва;
- особливості крафтової підприємницької культури;
- різновиди крафтового виробництва та особливості їх організації;
- етапи організації крафтового виробництва продукту (товару/послуги);
- проблематику та засоби й інструменти фінансування організації крафтового виробництва;
- особливості маркетингу і логістики в сфері крафтового виробництва;
- сучасні інформаційні технології, застосовувані в організації крафтового бізнесу
- Ризики крафтового виробництва та засоби їх мінімізації.

Має вміти:

- застосовувати традиційні та оригінальні технології виробництва крафтових продуктів;
- формувати бізнес-плани розвитку крафтового виробництва за різними його видами;
- організовувати на практиці підприємство з виробництва крафтового продукту (товару/послуги);
- формувати на підприємстві крафтову підприємницьку культуру;
- забезпечувати фінансування організації та розвитку крафтового виробництва;

- організовувати маркетинг і логістику в сфері крафтового виробництва;
- застосовувати сучасні інформаційні технології в організації та функціонуванні крафтового бізнесу;
- визначати, аналізувати та мінімізувати ризики крафтового виробництва.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Індивідуалізація життя – тренд сьогодення

Протистояння: супер масове виробництво – індивідуалізм. Прагнення до індивідуалізації – тенденція сучасного життя. Кастомізація – спосіб забезпечення індивідуального попиту: горизонтальна (модифікація товару/послуг з однакових, знеособлених комплектуючих); вертикальна (індивідуальний товар/послуга з унікальних комплектуючих, створених під конкретного клієнта). Made-to-Order – система масової кастомізації («Зроблений на замовлення»).

Тема 2. Поняття крафтового виробництва, причини його розвитку

Крафт (англ. «ремесло»): поняття та сутність. Причини розвитку крафтового виробництва в сучасних умовах. «Природньо» крафтові виробництва: послуги перукарів, швачок, модельєрів, охорони здоров'я тощо. Зміна поколінь – поштовх до розвитку крафту: покоління Y – «головний замовник і клієнт» крафтового виробництва. Характерні особливості крафтового продукту: особиста участь власника в процесі виробництва продукції; незначний поділ праці всередині підприємства; поєднання інноваційних і традиційних технологій виробництва; незалежність від зовнішніх інвестицій і чужих ресурсів; гнучкість у виробництві продукції; вимогливий відбір компонентів продукту – натуральних екологічних, без застосування шкідливих добавок, гормонів, прискорювачів росту і т.п.; якісна сировина; оригінальна рецептура власної розробки; мінімум автоматизації процесу виробництва, ручна праця; ексклюзивність, унікальність, особливість продукту; індивідуальний підхід до спілкування зі своїми клієнтами; обмежена партія випуску; високий рівень контролю і якості продукції; інноваційність продукту; швидке реагування на «зміну настрою» споживачів; не прийнято продавати в супермаркетах, місця реалізації - лавки, пекарні, власні магазинчики, зберігаючи ідентичність продукції як унікальну конкурентну перевагу; творчий процес створення продукту переважає над комерційною складовою; ціна формується виходячи з фактичного інтересу споживачів, який залежить від іміджу самого підприємця, оригінальності та неповторності продукції; родинний, домашній бізнес.

Тема 3. Особливості крафтової підприємницької культури

Головні риси: ідеологія постійного саморозвитку та самоосвіти; сильна мережева соціальність – розвиток горизонтальних зв'язків; максимальне використання ресурсів інформаційного суспільства; розмивання кордонів між роботою та дозвіллям, приватним та публічним, задоволенням та працею. Принцип крафту – зроби те (товар/послуга), що сам хотів би купити.

Тема 4. Різновиди крафтового виробництва

Основні типи крафтової діяльності: 1) крафтова діяльність, пов'язана з національною культурою: народні промисли - вироби з кераміки, тканини, килими, вироби з дерева, каменю, металу, кістки, шкіри та ін. 2) крафтова діяльність,

орієнтована на індивідуальні замовлення або, в невеликому обсязі, на місцевий ринок: виробни харчових продуктів – крафтова ковбаса, хліб, алкогольні і безалкогольні напої; господарчі виробни – крафтове мило, одяг, який шують в штучній кількості за індивідуальними ескізами, крафтовий папір. Відомі світові крафтові виробни: Nike (кросівки - розмір, матеріал, колір, модель, наліпки, вишивка); Ralph Lauren (сорочка – поло); Fendi (виробни з кашеміру); Vans (високі й низькі кеди); Crocs (кроски); Tesla (автомобілі).

Види крафтового виробництва в Україні: непродовольчі товари (традиційні народні промисли - різьба і розпис по дереву, гончарство, прядіння, в'язання, вишивка, лозоплетіння, писанкарство; виробництво іграшок, меблів, одягу, головних уборів, взуття; виробництво виробів із шкіри; тюнінг транспортних засобів, ремонт осель, будівництво садових будинків, виробництво культових та релігійних товарів - ікони, свічки, пам'ятники, церковна утвір тощо); продукти та напої (виробництво кондитерських виробів, морозива, консервації, сиру, виробів з: муки – хліб, печиво, пироги, м'яса - ковбаси, соління, копченості, овочів, птиці; корм для тварин; напої - вино, пиво, чаї, узвари, міцні та слабоалкогольні напої, медовухи, квас тощо). Незвичні продукти українських крафтовиків: цукати із соснових шишок, мариноване виноградне листя, кава з жолудів, гарбузовий ель, цукерки з темного пива, чорний ферментований часник тощо.

Тема 5. Етапи організації крафтового виробництва продукту (товару/послуги)

Процедура створення крафту: мета розробки нового продукту (товару/послуги) - генерування ідей - оцінка та вибір «кращої» - розробка пілотного продукту (товару/послуги) - перевірка концепції продукту (товару/послуги) - розробка стратегії маркетингу (соціальні мережі, face-to-face) - економічний аналіз розробки продукту (товару/послуги) - пробний маркетинг продукту (товару/послуги) - комерціалізація (виробництво і реалізація продукту (товару/послуги)). Бізнес-планування крафтового виробництва.

Тема 6. Фінансування організації крафтового виробництва

Поняття фінансових ресурсів бізнесу. Методи фінансування крафтових бізнес-проектів. Визначення загального обсягу інвестиційних ресурсів проекту. Джерела формування інвестиційних ресурсів. Власні, боргові та залучені інвестиційні ресурси. Форми інвестиційного кредиту. Банківський інвестиційний кредит. Проектні кредити. Державний пільговий кредит на розвиток бізнесу. Товарний інвестиційний кредит. Самофінансування, як метод проектного фінансування крафтового бізнесу. Особисті заощадження, краундфандинг, гранти, позики, інвестиції. Акціонування як метод фінансування інвестиційних проектів. Лізинг та актуалізація його ролі у фінансуванні крафтових проектів в умовах браку фінансових ресурсів. Механізм лізингу. Учасники лізингової угоди. Організація лізингу. Основні положення лізингової угоди. Пайове фінансування крафтових проектів та механізм розрахунків з інвесторами.

Тема 7. Маркетинг і логістика в сфері крафтового виробництва

Маркетинг як структурна частина бізнес-плану розвитку крафтового виробництва. Особливості стратегії маркетингу крафтового виробництва та маркетингова ніша крафту. Методи просування та стимулювання збуту продукції в крафтовому виробництві. Маркетинговий бюджет крафтового бізнесу: витрати на дизайн

бренду, рекламу, маркетингові дослідження. Методи оптимізації маркетингового бюджету. Особливості маркетингу крафтового бізнесу в цифровій економіці. Електронні маркетплейси. Організація логістики крафтового бізнесу. Транспортне забезпечення крафтового підприємства. Професійні поштові перевізники та їх роль у розвитку крафтового підприємництва. Організація складської роботи. Оптимізація транспортно-складських витрат, постачання і збут «з коліс». Сервіс, його роль і організація у крафтовому бізнесі. Організація логістики крафтового бізнесу в умовах цифрової економіки.

Тема 8. Сучасні інформаційні технології в організації та функціонуванні крафтового бізнесу.

Цифрова економіка і IV промислова революція як чинник розвитку крафту. 3-D принтери та прототипування як чинники розвитку крафту. Роль маркетплейсів у розвитку крафтового бізнесу (AliExpress, Alibaba, Temu, Amazon, Ebay, Etsy тощо). Організація торгівлі на електронних торгових платформах (Rozetka, Prom.ua, OLX, Епіцентр, Bigl, Allo.ua, F.ua, Kasta.ua). Електронні розрахунки. Електронний маркетинг, його стратегії, інструменти і тренди. Соціальні мережі як майданчики просування товарів і послуг. Месенджери та їх роль у просуванні крафтових продуктів. Просування товарів і послуг в Інтернеті. Сайт крафтової компанії, SEO та SMM продукту. Побудова воронки продаж крафтового продукту.

Тема 9. Ризики крафтового виробництва

Невизначеність як фактор ризику крафтового виробництва. Поняття управління ризиком та моніторингу ризиків. Господарський ризик крафтового виробництва та його особливості. Види невизначеності та інвестиційних ризиків: соціальні, політичні, економічні, фінансові, валютні, маркетингові та комерційні ризики. Джерела виникнення ризиків. Проектні ризики крафтового виробництва. Втрати бізнесу, пов'язані з ризиком. Внутрішні і зовнішні ризики крафтового виробництва. Принципові підходи управління проектними ризиками крафтового виробництва. Методи виявлення й оцінки ризиків. Етапи управління ризиками. Ідентифікація ризику. Оцінка ризиків. Вибір методу та засобів управління ризиком. Методи управління ризиками: скасування, запобігання та контролювання, страхування, поглинання, фінансування, розподіл ризику. Розподіл ризику між учасниками проекту; страхування; резервування коштів; нейтралізація часткових ризиків; зниження ризику в плані фінансування проектів, використання лізингу та застави як засіб мінімізації ризиків крафтового виробництва.

Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин	
	Всього	у тому числі

		лекції	семінарські	самостійна робота
Тема 1	14	2	2	10
Тема 2	14	2	2	10
Тема 3	14	2	2	10
Тема 4	12	2	2	8
Тема 5	12	2	2	8
Тема 6	12	2	2	8
Тема 7	12	2	2	8
Тема 8	12	2	2	8
Тема 9	18	4	4	10
Усього годин	120	20	20	80

Політика курсу

Політика відвідування. Здобувач має відвідувати лекційні та практичні/семінарські/лабораторні заняття згідно розкладу, виконувати передбачені види робіт та проходити поточний та семестровий контроль. Роботи, не виконані через відсутність здобувача на заняттях (окрім робіт, що передбачають колективне виконання, представлення чи обговорення або особливі умови виконання) можуть бути здані через електронну платформу не пізніше, ніж за 10 календарних днів до дати семестрового контролю.

Політика оцінювання. Оцінювання роботи здобувача здійснюється окремо за кожну виконану роботу, згідно встановлених критеріїв, в межах максимальної оцінки за цю роботу. Максимальна оцінка та критерії оцінювання за кожен вид роботи доводяться до відома здобувача на початку курсу.

Оцінювання презентацій, доповідей, опитувань, активності в аудиторії тощо здійснюється після їх представлення або наприкінці аудиторного заняття. Оцінювання своєчасно зданих письмових робіт та тестових контролів здійснюється протягом тижня після їх надання. Результати оцінювання оголошуються в аудиторії або через електронну платформу. Здобувач має право отримати від викладача пояснення щодо отриманих ним оцінок та висловити незгоду: для оцінок оголошених в аудиторії – безпосередньо після завершення заняття; при оголошенні через електронну платформу – протягом доби після отримання оцінки. При виникненні протиріч та неоднозначності в оцінюванні – вони вирішуються на користь здобувача. Здобувач має право опротестувати отриману оцінку у встановленому порядку відповідно до Положення про організацію освітнього процесу.

Політика щодо термінів виконання та перескладання. Виконання робіт має здійснюватися у встановлені та оголошені викладачем строки. Письмові роботи та тестові завдання, не виконані здобувачем своєчасно або через відсутність

здобувача на заняттях можуть бути здані через електронну платформу не пізніше, ніж за 10 календарних днів до дати семестрового контролю. При оцінюванні робіт, що здаються з порушенням терміну, або через відсутність на заняттях без поважних причин, а також робіт, повернутих на доопрацювання / переробку через суттєве порушення формальних вимог або вимог академічної доброчесності, може застосовуватися понижуючий коефіцієнт 0,8.

З дозволу викладача, здобувач має право один раз повторно виконати завдання з метою підвищення оцінки. Якщо отримана при перескладанні оцінка є нижчою за попередню, то результат визначається як середнє двох оцінок.

Перескладання доповідей, презентацій, усного опитування, інших видів роботи, що передбачають колективне виконання та/або безпосереднє спілкування не передбачене.

Політика академічної доброчесності. При виконанні завдань здобувачі мають дотримуватися вимог академічної доброчесності. Окремі порушення у вигляді некоректного запозичення та посилання на джерела, а також низька унікальність роботи і зловживання засобами генеративного штучного інтелекту, є підставою для зниження оцінки. Для робіт, які містять ознаки фабрикації, фальсифікації та несамотійного виконання, подальше оцінювання здійснюється після отримання пояснень від здобувача.

Роботи, щодо яких встановлено порушення академічної доброчесності у вигляді академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації, роботи компілятивного характеру, роботи, повністю або в значній мірі створені штучним інтелектом, а також роботи, в яких виявлено використання інструментів штучного підвищення унікальності та маскуванню плагіату, не розглядаються і не оцінюються.

Використання засобів генеративного штучного інтелекту допускається лише у якості допоміжного інструменту, або з позначенням контенту створеного ШІ, якщо викладачем не встановлені додаткові дозволи, рекомендації чи обмеження. Зловживання засобами штучного інтелекту, зокрема для генерації відповідей та есеїв розглядається як несамотійне виконання і є підставою для відхилення роботи.

Під час проходження поточного та семестрового контролю здобувач має право користуватися тільки дозволеними викладачем засобами та ресурсами. Отримання будь-якої інформації від сторонніх осіб під час проходження контролю, а також використання заборонених засобів та джерел є підставою для відсторонення здобувача від проходження контролю без оцінювання його результатів.

Політика гнучкої траєкторії навчання та інклюзії. Здобувач має право на реалізацію гнучкої траєкторії навчання в межах курсу. Виконання окремих видів

робіт, за погодженням з викладачем, може бути замінено на індивідуальний проект (або його частину), виконання науково-дослідної роботи, участь у заходах неформальної освіти тощо, тематика яких знаходиться в межах курсу. У виняткових випадках, зокрема для здобувачів з особливими потребами, або через вплив обставин непереборної сили, замість аудиторних видів роботи може виконуватися та оцінюватися додаткове індивідуальне завдання. Заміна поточного та семестрового контролю на інші види робіт при реалізації гнучкої траєкторії навчання в межах курсу не передбачена.

Політика неформальної освіти та визнання результатів навчання.

Результати навчання, отримані здобувачем в процесі неформальної/інформальної освіти, зокрема онлайн курсів, можуть бути зараховані у відповідному навчальному курсі. Результати, які відповідають окремій темі навчальної дисципліни зараховуються в кількості балів, що не перевищує загальну суму балів по всіх видах робіт за цією темою. Результати, які розширюють та доповнюють зміст навчальної дисципліни можуть бути зараховані як самостійна робота. Якщо зміст неформального навчання частково співпадає з програмою дисципліни, то зараховується його частка, відповідно до змісту та обсягів.

Для зарахування результатів, здобувач має попередити викладача про неформальне навчання, а по його завершенню - надати викладачу документ, що підтверджує результати неформальної освіти (оригінал та копію) не пізніше, ніж за 10 днів до дати семестрового контролю. Для зарахування результатів неформальної освіти в повному обсязі навчальної дисципліни здобувач має звернутися до деканату до початку семестру, в якому викладається відповідна дисципліна.

Результати навчання здобуті в інший період, в іншому ЗВО або під час академічної мобільності зараховуються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Університеті та Положення про академічну мобільність.

Оцінювання результатів навчання

Метою визначення загальних критеріїв оцінювання є уніфікація підходів до оцінювання досягнень студентів в межах освітньої програми. Для оцінювання окремих видів робіт застосовуються визначені критерії

Оцінювання окремих видів робіт

Усне та письмове опитування	Оцінка
Відповідь повна, змістовна та аргументована	100
Відповідь переважно розкриває зміст питання, достатньо аргументована	80
Відповідь достатньо повна і не містить суттєвих помилок	60
Відповідь неповна, наявні суттєві помилки	40
Відповідь фрагментарна, аргументація відсутня, наявні критичні помилки	20
Відповідь не відповідає запитанню або відсутня	0
Активність під час семінарських занять	Оцінка

Дуже висока активність	100
Висока активність	80
Помірна активність	60
Низька активність	40
Пасивна участь	20
Відсутність або відмова від участі	0
Робота на практичних заняттях	
Виконання всіх передбачених завдань без суттєвих помилок	100
Виконання більшої частини завдань без суттєвих помилок	80
Виконання частини завдань або наявність суттєвих помилок	60
Виконання окремих завдань, наявність критичних помилок	40
Пасивна участь, спостереження за виконанням завдань	20
Відсутність або відмова від участі	0
Доповіді, зокрема з презентаціями	
Доповідь повна, змістовна та аргументована	Оцінка 80
Доповідь достатньо повна і не містить суттєвих помилок	60
Доповідь неповна, наявні суттєві помилки	40
Доповідь фрагментарна, наявні критичні помилки	20
Доповідь або презентація не відповідає завданню, вимогам академічної доброчесності або відсутня	0
<i>Відповідь на додаткові запитання викладача та інших здобувачів</i>	
	Коефіцієнт
Відповідь на всі запитання	1,1
Відповідь на більшість запитань	1
Відповідь на окремі запитання	0,8
Не відповів на запитання	0,6
<i>Якість доповіді</i>	
Викладення	1,1
Викладення з частковим читанням	1
Читання	0,9
<i>Якість презентації, яка є частиною доповіді</i>	
Презентація відповідає завданню, оптимальна за обсягом, доповнює та розширює зміст доповіді (або презентація не передбачена у завданні)	1,1
Презентація в цілому відповідає доповіді та доповнює її	1
Презентація дублює доповідь, частково відповідає доповіді, недостатня за обсягом	0,8
Презентація відсутня або не відповідає доповіді	0,6
<i>Дотримання регламенту</i>	
Доповідь в межах регламенту	1
Доповідь суттєво перевищує регламент	0,8
Письмові роботи / есеї / реферати / презентації тощо	
	Оцінка
Завдання виконано в повному обсязі без помилок	100
Завдання виконано в достатньому обсязі і не містить суттєвих помилок	80
Завдання виконано частково або наявні суттєві помилки	60
	40
Виконано окремі складові завдання або наявні критичні помилки	20
Зміст роботи не відповідає завданню, вимогам академічної доброчесності або робота не виконана	0
<i>Оформлення роботи</i>	
	Коефіцієнт
Повністю відповідає вимогам	1
Містить окремі порушення вимог	0,9
Містить суттєві відхилення від вимог	0,7
Не відповідає вимогам	0

<i>Обсяг роботи</i>	
В рекомендованих межах	1
Незначно відхиляється від рекомендацій	0,9
Значно відхиляється від рекомендацій	0,7
<i>Запозичення, джерела та посилання</i>	
В роботі використана достатня кількість авторитетних актуальних джерел на які є посилання	1
В роботі використана недостатня кількість джерел на які є посилання	0,9
Деякі посилання оформленні з помилками, наявні неактуальні/недостовірні джерела	0,8
Унікальність роботи низька, посилання оформлені з помилками	0,5
Посилання на використані джерела відсутні, використовуються неактуальні/недостовірні джерела	0
<i>Унікальність роботи</i>	
Відповідає вимогам	1
Не відповідає вимогам	0,7
Неприпустимо низька	0

Якщо робота передбачає застосування коефіцієнтів то отримана оцінка множиться на всі відповідні коефіцієнти. Для завдань у формі тестів оцінка дорівнює сумі балів за правильні відповіді за результатами проходження тестування, нормовані до 100. Для розрахункових завдань, або комплексних завдань що складаються з декількох складових, які можуть оцінюватися незалежно загальна оцінка визначається як середньозважена з урахуванням ваги окремих частин комплексного завдання.

Для інших видів робіт, а також якщо характер і зміст роботи не дозволяє застосувати загальні критерії, критерії оцінювання обов'язково наводяться у завданні до виконання даної роботи.

Отриманий результат множиться на максимальну кількість балів за дану роботу та ділиться на 100.

Приклади застосування критеріїв оцінювання та граничних оцінок:

1. Під час семінарського заняття здобувач проявив помірну активність (ставив окремі питання, приймав участь в обговоренні). Згідно критеріїв отримана оцінка-60. Згідно розподілу балів ця робота оцінюється у 2 бали. Результат становить $2 * 60 / 100 = 2$ бали.

2. Письмове опитування містило 2 питання, вага кожного 50% (0,5). На перше запитання відповідь достатньо аргументована-80, на друге містить суттєві помилки-40. Згідно розподілу письмове опитування оцінюється у 3 бали. Результат становить: $3 * (0,5*80/100) + (0,5*40/100) = 1,8 = 2$ бали.

3. Здобувач виступив з достатньо повною доповіддю – 60, відповів на більшість запитань $k_1=1$, вільно викладав зміст доповіді $k_2=1,1$. Згідно розподілу доповідь оцінюється в 6 балів. Результат становить: $6 * (60*1*1,1)/100 = 3,96 = 4$ бали.

4. Здобувач виконав тест, який містив 20 запитань однакового рівня складності і набрав 16 балів з 20 можливих. Тест оцінюється у 5 балів. Результат становить: $5*16/20 = 4$ бали.

Підсумкова оцінка розраховується як сума оцінок за всі виконані роботи по всіх видах. Загальна оцінка визначається за 100-бальною шкалою. Отримана оцінка за 100-бальною шкалою трансформується у національну шкалу та шкалу ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	зараховано	A	відмінний рівень знань та умінь
80-89		B	високий рівень знань та умінь
75-79		C	добрий рівень знань та умінь
66-74		D	посередній рівень знань та умінь
60-65		E	мінімально достатній рівень знань та умінь
30-59	не зараховано	FX	недостатній рівень, необхідне перескладання
0-29		F	недостатній рівень, необхідне повторне вивчення курсу

Розподіл кількості робіт і граничних оцінок по темах та видах робіт

	Активність на заняттях	Опитування	Виступ	Самостійна робота	Усього
Тема 1	2	6	8	10	100
Тема 2	2				
Тема 3	2				
Тема 4	2				
Тема 5	2	6	8	10	
Тема 6	2				
Тема 7	2	6	8	10	
Тема 8	2				
Тема 9	2				
Усього	18	18	24	40	100

Література

1. Неймовірна крафтова торбина. <https://agroportal.ua/project/neymovirna-kraftova-korzina>
2. Паска М. З. Сучасні аспекти формування крафтових продуктів у ресторанній справі / Паска М. З., Графська О. І., Кулик О. М. // International scientific and practical conference. – Prague, 2020. – P. 76–80.
3. Маркетплейс крафтових та фермерських продуктів «Товариство Крафту». <https://tovarystvo-kraftu.com/>
4. Калініченко Л.Л. Проблеми розвитку крафтової діяльності в Україні. Економіка: реалії часу : науковий журнал. 2022. №5 (63). С. 26–33. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2022/No5/26.pdf> . С. 27.

5. Феєр, А. Є. (2024). Особливості розвитку крафтового виробництва гірських територій. Здобутки економіки: перспективи та інновації, (8). <https://doi.org/10.5281/zenodo.13141642>

6. Рибачек В. К. Деякі аспекти розвитку крафтового виробництва в Україні як інноваційної моделі в післявоєнному розвитку агровиробництва. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/363/9887/20591-1>, DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-331-6-28>

7. Попадюк Ф. Коли продукт важливіший за бізнес: що таке крафтове пиво і як воно завойовує Україну. Економічна правда 16.04.2021р. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2021/04/16/673064/>

8. Крафтові продукти та вино. Куди можна поїхати в гастротури по Україні. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/kraftovye-produkty-vino-kuda-ukrainemozhno-1658503922.html>

9. Фесенко Г. О. Гастротуризм як актуальний тренд сучасного розвитку сфери туризму в Україні. Ефективна економіка. 2021. №5.

10. Що таке “крафт” та чому слід обирати крафтовий продукт? URL: <https://kult.com.ua/shcho-take-kraft-ta-chomu-slid-obyraty-kraftovyuy-produkt/>